

Erik Kroman: Det danske Rige i den ældre Vikingetid. Kbh., Rosenkilde & Bagger 1977. 178 sider tekst med kort + 16 sider bilag. Pris incl. moms kr. 69,00.

Fhv. overarkivar ved rigsarkivet, dr. phil. Erik Kroman, har ved sin 85 års fødselsdag i februar 1977 udsendt sit værk »Det danske Rige i den ældre Vikingetid«. Bogen bærer da også vidne om at være en moden frugt, en syntese af et langt livs flittigt arbejde med det omfattende middelalderlige kildemateriale. Ud fra dette gøres der et forsøg på at tegne Danmarks politiske historie fra kong Godfred til Harald Blåtand. Værktøjet hertil er de frankiske og angelsaxiske annaler, Adam af Bremen, den nordiske sagatradition og hjemlige danske kilder som Roskildekroniken og Saxo. Alle søges de smedet sammen til en holdbar helhed.

Disse kilder er af højst ulige værdi. Det nordiske traditionsstof må man i hovedsagen skyde til side, da overleveringen er sen og med mange indre modsætninger. Kun runestenene i Jelling, ved Gottorp og Vedelsvang er sandhedsvidner i rang med en række frankiske annaler og den angelsaxiske krønike, der skildrer de samtidige begivenheder. Et værdifuldt afsnit af bogen er da også en bred og nyttig oversigt over dette vigtige kildestof, som i hundrede år fra Steenstrups »Normannerne« har været historikernes faste grundlag i forsøgene på at skrive vikingekongernes og -dynastiernes historie. Forfatteren omtaler de frankiske normanners historiker, Dudo, med den samme sympati, som Johs. Steenstrup og Dudos tekstudgiver, Jules Lair, omsluttede ham med. På s. 30 f. betones Dudos ædruelige arbejdsform og værkets primære kildeværdi i forhold til de langt senere sagaers forregnede fremstillinger. For anm. står Dudos værk for prosafremstillingens vedkommende som en herlig saga, omend som en saga af særegen art. Dudo skrev 70–80 år efter Rollos død og fulgte nøje den mundtlige tradition i hertugslægten. Hans fortæller-nu betegner på en mærkelig måde en historisk overgangstilstand mellem svindende virkelighed og fremtidigt sagn. Hans pålidelighed synes grundfæstet for de to hertuger Vilhelm I og Rikard I og for samtidig vestfrankisk historie, hvad let kontrolleres gennem Flodoards annaler og Richers Historie.

Anm. kan slutte sig til dr. Kromans opfattelse af Rollo som dansk og som værende af dansk konge- eller stormandsæt. Derimod forekommer det vanskeligt at følge ham i hans tankeflugt, når han sætter Rollo og hans broder Gurim i forbindelse med de danske tronstridigheder, der efter Annales Bertiniani foreløbig endte med den ødelæggende kamp i 854. På s. 131 lader dr. Kroman Rollo og broderen Gurim (Guttorm, Gorm?) være sønnesønner af kong Godfred og nevøer af Hårek I. Hele denne konstruktion synes dog ikke at have nogen mulighed for sig. Rollo døde jo, hvad vides nogenlunde sikkert, i 932. Det var 78 år efter skæbnkampen i 854. Det vil sige, at Rollo som leder i denne kamp må have været nær ved hundrede år eller derover i 932. En så høj alder nævnes intetsteds i kilderne.

Lige så vanskeligt er det at bygge på kendsgerninger ud fra nordisk traditionsstof som Roskildekroniken og Saxo, og man kan tilføje: Adam af Bremen. På ét punkt finder man dog, at det kan være lykkedes at skabe kontakt mellem hjemlig og fremmed, engelsk, overlevering. Dr. Kroman har gennemgået en række engelske kongebreve fra årene 928 til 934. Da kong Athelstan ønskede at gøre de bosatte daner til englændere, optog han de danske stormænd i sit råd og lod dem på lige fod med de engelske underskrive brevene. Herunder forekommer årligt navne som Guthrum, Urm, Osulf m. fl., navne på danske jarler. Navnet Guthrum kan tale for, at denne mand kan have tilhørt den danske kongeslægt i East-Anglia. Nu står der hos Adam, I, 52: »Efter at Sigerich havde regeret, berøvede Hardegon, Svends søn, der kom fra Normannia, ham riget.« Kroman antager, at navnet Hardegon er en fejllæsning af Adam for Hardeknud, for den Hardecnudth

Wurm, der omtales af Adam i I, 55, og som kan antages at være Gorm den Gamle og den Hardegon, som (muligt med dobbeltnavnet Hardeknud Gorm) kom fra Normannia. Dette Normannia skulde da ikke, som hidtil af forskningen antaget, være Normandiet eller Norge, men det dansk besatte East-Anglia og Danelagen, og Hardegon (eller Hardeknud Gorm) være en efterkommer i tredje led efter Guthrum I og altså identisk med Gorm den Gamle.

Fra 934 ophører imidlertid jarl Guthrums og andre jarlers underskrifter i de engelske kongebreve. Dr. Kroman sætter dette ophør ind i en storpolitisk sammenhæng og kæder det til begivenheder i det gamle hjemland, Danmark. I 934 tilføjede kong Henrik Gnupa et stort nederlag, hvorefter Gnupa måtte lade sig døbe og blev gjort skatskyldig til den tyske konge. Det kan være den truende fare fra syd, der har fået de danske stormænd i England til med Gorm at bryde op for at hjælpe moderlandet i en farlig stund, hvor landet måske også forinden havde været underkastet svensk herredømme en tid. Dette nye synspunkt er formentlig bogens mest tankevækkende. Men forfatterens brede kendskab til sit emne giver flere gange i den velskrevne bog læseren stof til overvejelse i det vanskelige problemkompleks.

Erling Albrechtsen

Vikingerne i Franken, Skriftlige kilder fra det 9. århundrede oversat af *Erling Albrechtsen*, Odense Universitetsforlag 1976. 162 sider (med kortbilag).

Erling Albrechtsen har fået den gode idé at supplere de hidtil oversatte tekster om vikingerne med fyldige og meget givende årbogsudtog om deres færden i Franken. I indledningen går han ud fra det nu etablerede faktum, at adskillige årbøger er »samle- og kompilationsrækker« med udfyldninger af senere dato eller ved lån fra beslægtede notater.

Teksterne er enkle og jævne. Der er ikke nogen sproglig ekvilibrisme på færde som den Abbo, der skrev om vikingernes belejring af Paris 885–86. Abbo er dog mere krukket, end godt er, mere leksikoman (for at slå hans egen sprogtone an) end nogen anden. På den anden side var han øjenvidne og skrev få år efter, så han har på denne måde haft en enestående iagttagelseposition.

Trods årbøgernes enkelthed kan der opstå tvivl ved oversættelsen af visse partier. Det er en metodisk erfaring, at to oversættere altid vil give hver sin formulering,¹ men principielt og sagligt begrundede forskelle kan også forekomme. Her skal kun de fire steder fremdrages, som omtaler vikingernes vold- eller befæstningsanlæg og derved har interesse både for arkæologer og historikere, specielt med henblik på mulige paralleller til Trelleborgene. For 882 oversætter Albrechtsen Fulda-annalerne på følgende måde: »Normannerne ... vendte tilbage til deres fæstning, som stod volddækket ved bredden af Maas i Elsloo« med noten: »med glosen *circumsepta* er muligvis fæstningens form som en ringborg antydnet« (s. 109 med n. 67). På latin hedder det: *in suam munitionem, quae circumsepta constabat*. Det skal nok oversættes: »til deres befæstning, som stod omgivet af hegn«, d.v.s. palisader. – Om det andet skriftligt omtalte anlæg foreligger følgende: 885 byggede vikingerne den nordlige lejr i Paris (lige øst for det nuværende Louvre). I sin versificerede beretning *Bella Parisiacae Urbis* skildrer Abbo dette på følgende måde: *castra beatum/ Germanum circa teretum* (glosse derover: *rotundum*) *componere vallis* (glosse derover: *palis*)/ *commixto lapidum cumulo glebisque laborant*. Det kan oversættes: »De ... sled for at bygge en lejr ved St.-Germain-le-Rond med skansepæle og en

¹ Mordet på Kennedy, København 1973, s. 105–06 og 109.